

Казки про родину

Багатство під шибеницю веде

Багатство під шибеницю веде

Жили собі два брати. Старший — багатий, бездітний; молодший — бідняк, з повною хатою дітвори.

Пішов одного разу бідняк до свого брата позичити борошна, щоб жінка спекла хліб дітям. Почав багач на бідного кричати:

— Ти, жебраку! Шчого не робиш, тільки щось випрошуєш. Хіба я маю годувати твою челядь?

— Брате, змилуйся! Якщо мене бодай мало жалієш, то допоможи моїм дітям.

— Не я тобі дітей на світ привів!

— Та що вже чинити, коли їх бог надавав стільки?

— Не маєш чим і не можеш їх прогодувати, іди та повійся!

Повернувся бідняк додому з порожніми руками й плаче:

— Чому плачеш? — питає жінка.

— Та як не плакати, коли рідний брат не хоче нам позичити борошна, ще й жене на шибеницю!..

Що чинити? Доведеться повіситися з біді.

— Ой, ой чоловіче добрий! Що ти надумав? Це гріх — такі слова й думки... Біжи до церкви й відразу скажи панові превелебному, щоб тебе висповідав.

Пішов бідняк до церкви. Попові аж дивно стало, бо цей чоловік ніколи до церкви не ходив. Не мав у що взутися, що одягнутися.

Коли вечірня відправа закінчилася, бідняк з острахом підійшов до попа.

— Що сталося?

— Висповідайте мене, панотче духовний!

— Та з якої причини ти хочеш сповідатися?

— А так... Я просив від старшого брата борошна — діти голодні, а він мене прогнав і сказав:

«Якщо не маєш чим прогодувати дітей, іди та повійся». Та що мені чинити, коли така люта біда?

Мушу повіситися.

Піп грізно глянув на чоловіка:

— А ти знаєш, що це буде гріх неспасенний?

— Знаю. Та най бог мені гріхи відпустить. Тому я і прийшов сповідатися.

— Ну, ходи зі мною. Я дам тобі борошна,— сказав превелебний.

Бідняк із сльозами на очах приніс борошно додому. Жінка напекла паляниць, діти наїлися. Та через кілька днів у хаті знову настав голод. Бідняк прийшов до церкви і просить попа, щоб той його висповідав:

— Отче духовний! Вашого борошна вистачило для моєї челяді на один тиждень. А тепер діточки голодні, просять від мами і від няня їсти. Що їм дати? В хижі нема ані крайця хліба, а заробити нема де. Я не годен дивитися на голодних дітей. Не варто мені жити на цьому світі. Висповідайте мене.

Піп знову дав чоловікові горнець борошна. Та коли чоловік через два тижні втретє з'явився на сповідь, піп сердито закричав:

— Та чи я маю годувати твою родину! Якщо ти нездатний прогодувати свою жінку і своїх дітей сам, візьми мотуз і в лісі на дубі повійся!

Вернувся бідняк додому, не сміє жінці й у вічі глянути. Жінка питає, а він каже:

— Не споміг нас пан превелебний.

— Не споміг?

Діти їсти просять, бо не знають, що то нема, мати плаче, аж руки ломить, волосся на голові скубе. Знайшов чоловік у сінях мотуз, пішов до лісу. Виліз на дуба, прив'язав мотуз до гілки й почав молитися:

— Господи, праведний боже! Спаси моїх діточок від голодної смерті, відпусти гріхи мені, нещасному.

Накинув чоловік зашморг на шию й скочив 8 дерева. Та мотуз розв'язався, нещасник упав і вдарився так, що лежить, не може встати. Полежав, відпочив, якось підвівся й знову виліз на дерево. Раз лишень чує голос. Дивиться, а недалеко за корчами дід і баба яму копають. Баба стоїть над ямою, дід викидає лопатою глину і все питає:

— Чи доста глибока?

— Копли ще, копли!..

Дід копає, далі випростався в ямі й гукає:

— Мене видно ще?

— Не видно!

Баба простягнула руку і витягла діда з ями.

— Ну, тепер, небоже-діду, можемо сипати гроші! І насипали повну яму срібних і золотих. Бо дід і баба були багаті, дітей не мали. Назбирали багато грошей і не знали, куди їх подіти. І замість того, щоб людям віддати, додумались закопати в землю — і сам не гам, і тобі не дам.

Коли гроші пригорнули і притоптали землю, говорять між собою:

— Ну ці ми впорядили. Ходімо за іншими. Коли дід і баба пішли, бідняк плигнув з дуба, поносив гроші на інше місце й знову виліз на дерево. І бачить: дід з бабою несуть мішок так, що аж гнутьсь до землі й сахтять, як ковальське горно. Стали старі біля ями і тільки руками плеснули:

— Нема наших золотих!

Порадилися, що викопують іншу яму, десь між кущами, щоб злодії не знайшли. Пішли далі й почали копати.

Коли яма була досить глибока, висипали гроші до неї.

— Бабо, і ті треба сюди принести, що ще є вдома! — каже дід.

І пішли.

А бідняк з дуба все бачив. Коли дід і баба були вже далеко, забрав собі й ці гроші.

Повернулися дід з бабою і, коли побачили, що їх багатство пропало, заплакали не своїми голосами.

— То, певно, чорт забрав наші гроші!

— Ой, я повішуся!..

Плачуть дід та баба, дивляться, а де б знайти гілляку та мотуз. І побачили мотуз, що на ньому бідняк мав повіситися.

Повісилися разом — дід і баба.

Бідний чоловік привів свою жінку, й понесли вони додому два мішки золота й срібла.

Рано-вранці додумалися чоловік з жінкою, що гроші треба поміряти. А давно не тільки борошно, зерно та садовину міряли віком. Давно віко було мірою для всього, що можна було насипати.

— Синку,— каже батько хлопчикові,— біжи до дядька й позич віко.

Хлопець побіг.

— Ачей гроші вам треба міряти? — сміявся багатий дядько.

— Гроші! Нянько два мішки принесли. Багач все ще не вірить і сміється:

— Ну, якщо будете міряти гроші, може, хоч один золотий заб'ється за обруч... І я буду мати хосен. Поміряли в хаті бідняка гроші, й справді один золотий зачепився за обруч. Хлопчик віко поніс газді, газда оглянув і золотий знайшов. Тільки тепер багатій повірив, що його брат справді міряв гроші. І позаздрив йому. Невдовзі бідняк побудувався, купив собі воли, корови, коні, вівці й почав господарювати. Одного разу покликав його старший брат на гостину й каже: — Скажи мені чисту правду, як ти розбагатів, звідки у тебе стільки грошей?

— Звідки? Пригадуєш, як я прийшов позичити від тебе віко борошна, а ти мене прогнав і сказав: коли не можеш годувати дітей, іди до лісу повіся на дереві. Я так і вчинив. Пішов до лісу, виліз на дуба, зав'язав на шию мотуз, скочив і впав. Думав я, що помер. Але ні, розплющую очі й дивлюся: поруч — яма, а в ямі повно золота й срібла...

Багатий брат подався до лісу спробував й собі щастя. З мотузком виліз на дерево, зав'язав собі на шию, пустився з гілляки... І повісився.

А одного разу зустрічає чоловіка превелебний і каже:

— Ти, чоловіче, знову не ходиш до церкви, як розбагатів. Звідки в тебе гроші? — питає.

— Пригадуєте, як ви розсердились, що я у вас усе випрошую борошна для голодних дітей, і як мені сказали, щоб я на дубі повісився? То я так і вчинив. Пішов до лісу, виліз на дуба, зав'язав на шию мотуз, скочив і впав. Як очуняв, дивлюсь, а поруч — яма, а в ямі золото й срібло...

Позаздрив піп і того ж дня пішов до лісу. Знайшов доброго дуба, виліз на нього й зробив так, як повів той чоловік... І повісився.

От і казці кінець, сів я собі на стілець.